

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจแหล่งที่ให้การศึกษาคือโรงเรียนแก่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ระดับจังหวัด ๗๐ จังหวัด สํารวจสภาพทัศนคติ และแนวความต้องการในการศึกษาคือโรงเรียนของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนศึกษาถึงความสนับสนุนของผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนที่มีต่อการศึกษาคือโรงเรียนของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน และเพื่อเสนอแนวทางแก่สถาบันที่จัดกิจกรรมการศึกษาคือโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน โดยกำหนดสมมติฐานไว้ว่า

๑. บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนมีความต้องการในการศึกษาคือโรงเรียน เพื่อให้เห็นต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง

๒. บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนมีความต้องการกิจกรรมในการศึกษาคือโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ นอกเหนือไปจากกิจกรรมที่สถาบันที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ สมาคมห้องสมุดฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำอยู่ในปัจจุบัน

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มบรรณารักษ์หัวหน้างานห้องสมุดประชาชน ระดับจังหวัด ๗๐ จังหวัด ๗๐ คน และกลุ่มผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชน ซึ่งได้แก่ หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำจังหวัด และศึกษาธิการจังหวัด ในกรณีห้องสมุดประชาชนตั้งอยู่ไม่ได้เป็นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำจังหวัด ๗๐ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ๒ ชุด ชุดที่ ๑ สำหรับบรรณารักษ์แบ่งเป็น ๓ ตอน คือ ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบ ตอนที่ ๒ สภาพและทัศนคติในการศึกษาคือโรงเรียน และตอนที่ ๓ ความต้องการในการศึกษาคือโรงเรียน แบบสอบถามชุดที่ ๒ สำหรับผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชน สอบถามถึง สถานภาพ และความสนับสนุนที่มีต่อบรรณารักษ์ในการศึกษาคือโรงเรียน แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมดมีจำนวน ๑๑๒ ฉบับ เป็นแบบสอบถามของบรรณารักษ์ ๕๓ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๓๑ และของผู้บริหารงาน

ห้องสมุดประชาชน ๕๙ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๒๘

สรุปผลการวิจัย

สถานภาพของบรรณารักษ์ส่วนใหญ่เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๓๖ ส่วนผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาย คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๖๐ บรรณารักษ์มีอายุการปฏิบัติงานอยู่ในช่วง ๓-๕ ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๕๓ ผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนมีอายุการปฏิบัติงานมากกว่า ๑๕ ปี เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๑๔ วิทยาทานบรรณารักษศาสตร์สูงสุดของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนคือ ปริญญาตรี วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๔๘ บรรณารักษ์ผู้ไม่มีวิทยาทานบรรณารักษศาสตร์มีร้อยละ ๑๕.๐๘ สถาบันการศึกษาที่บรรณารักษ์ได้รับวิทยาทานบรรณารักษศาสตร์ปรากฏว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ร้อยละ ๒๔.๕๓ ได้รับจากวิทยาลัยครู รองลงมาคือ จากมหาวิทยาลัย และกรมการศึกษานอกโรงเรียน แห่งละ ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗๕

ในด้านทัศนคติต่อการศึกษาคือ บรรณารักษ์มีทัศนคติต่อการศึกษาคือ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเห็นว่าการศึกษาต่อเนื่องมีความสำคัญต่อตัวบรรณารักษ์อยู่ในระดับสูงที่สุด และให้ความสำคัญต่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพและวิชาการในระดับรองลงมา สำหรับทัศนคติของผู้บริหารต่อการศึกษาคือ ผู้บริหารเห็นว่า การศึกษาคือ มีความสำคัญต่อบรรณารักษ์ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและการพัฒนาวิชาชีพอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับสูงกว่าบรรณารักษ์

เกี่ยวกับประสบการณ์ในการเข้าร่วมในกิจกรรมการศึกษาคือ หลังจากบรรณารักษ์เข้าทำงานในห้องสมุดประชาชนแล้ว บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาคือ แบบเป็นทางการ ยกเว้นการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่มีวิทยากร ซึ่งบรรณารักษ์เคยเข้าร่วมเป็นส่วนใหญ่ จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๗๐ สำหรับกิจกรรมการศึกษาคือ แบบไม่เป็นทางการ พบว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ยกเว้นการดูงานด้านห้องสมุดประชาชนที่น่าสนใจในต่างประเทศ และการเป็นบรรณาธิการ หรือเขียนบทความในวารสารที่บรรณารักษ์เคยมีประสบการณ์น้อย กิจกรรมการศึกษาคือ แบบไม่เป็นทางการที่

บรรณารักษ์เคยมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากตำราและ เอกสาร มีจำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๗๘ รองลงมาคือ การเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ ทางบรรณารักษศาสตร์ และงานด้านห้องสมุดประชาชนในประเทศ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๕๘ และ ๖๗.๘๒ ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่บรรณารักษ์ทุกคน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ ตอบว่า ไม่เคยมีประสบการณ์ คือ การทำวิจัย หรือร่วมทำวิจัย

เหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ที่อยู่ในเกณฑ์ มากมี ๗ รายการ ซึ่งในจำนวนดังกล่าวนี้พบว่า เหตุผลที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เพื่อปรับปรุง การทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รองลงมา คือ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและ ความชำนาญ สำหรับเหตุผลที่อยู่ในเกณฑ์น้อย ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาแนะนำ หรือสนับสนุน และเหตุผลที่อยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด คือ เนื่องจากได้รับทุน ส่วนอุปสรรคในการเข้าร่วม กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ที่อยู่ในระดับมาก คือ งบประมาณค่าใช้จ่าย และขาดผู้ทำงานแทน ส่วนอุปสรรคที่อยู่ในระดับน้อย คือ การคมนาคมไม่สะดวก สำหรับผู้บริหารมีความเห็นสอดคล้องกับบรรณารักษ์ คือ สิ่งที่เป็นอุปสรรคในระดับมาก คือ งบประมาณค่าใช้จ่าย และสิ่งที่เป็นอุปสรรคน้อย คือ การคมนาคมไม่สะดวก

สำหรับประเภทของการศึกษาต่อเนื่องที่บรรณารักษ์ต้องการนี้ บรรณารักษ์ต้องการ การการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการในระดับมาก และต้องการการศึกษาต่อเนื่องแบบ ไม่เป็นทางการในระดับปานกลาง ในขณะที่ผู้บริหารให้ความสนับสนุนในการ เข้าร่วม กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ในระดับมากทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็น ทางการ

ในด้านการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ กิจกรรมที่บรรณารักษ์และผู้บริหาร งานมีความต้องการอยู่ในระดับมาก คือ การอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่มีวุฒิโดยสถาบัน ต่าง ๆ รองลงมา คือ การเรียนเต็มเวลาในระดับปริญญาตรี

ส่วนกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการที่ทั้งบรรณารักษ์และผู้บริหาร ต้องการอยู่ในเกณฑ์มากเช่นเดียวกัน คือ การเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ กิจกรรมที่ บรรณารักษ์ต้องการโดยมีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ การเข้าร่วมฟังการอภิปราย และกิจกรรม ที่ต้องการในระดับน้อย คือ การเขียนบทความลงในวารสาร

สถาบันการศึกษาต่อเนื่องแบบ เป็นทางการที่บรรณารักษ์ต้องการ เข้าศึกษาในระดับ มาก คือ มหาวิทยาลัยภายในประเทศ ส่วนสถาบันที่ต้องการในระดับน้อย คือ ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนประจำจังหวัด และสถาบันที่ต้องการน้อยที่สุด คือ มหาวิทยาลัยต่างประเทศ

ในการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ หน่วยงานที่บรรณารักษ์ต้องการให้จัด กิจกรรมในระดับมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยที่ใกล้ห้องสมุด รองลงมาคือ สมาคมห้องสมุด แห่งประเทศไทย สำหรับหน่วยงานที่บรรณารักษ์มีความพอใจที่จะให้จัดกิจกรรมในระดับ ปานกลาง คือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำจังหวัด

เนื้อหาวิชาทางบรรณารักษศาสตร์ที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษาและผู้บริหารต้อง การให้บรรณารักษ์ได้ศึกษา ผลปรากฏว่า มีความต้องการในระดับมาก ๑๓. เนื้อหาวิชา และในระดับปานกลาง ๗. เนื้อหาวิชา สำหรับเนื้อหาที่บรรณารักษ์มีความต้องการอยู่ใน ระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงานห้องสมุดประชาชน การบริการของห้องสมุดประชาชน โสตทัศนวัสดุในห้องสมุด การจัดหมู่และทำบัตรรายการ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด งบประมาณของห้องสมุด วรรณกรรมสำหรับเด็ก วารสารและหนังสือพิมพ์ ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด การสอนกา ไรท์ห้องสมุด การทำครรชนและสาระสังเขป และการสัมมนาห้องสมุดประชาชน ส่วนผู้บริหาร ให้ค่าความต้องการแตกต่างไปจากบรรณารักษ์คือให้ความสำคัญต่อการบริการของห้องสมุด ประชาชนอยู่อันดับ ๑ ให้การบริหารงานห้องสมุดประชาชนอยู่อันดับที่ ๓ และให้ความสำคัญต่อโสตทัศนวัสดุในห้องสมุดอยู่อันดับ ๑๑.๕ เนื้อหาที่มีความเห็นในอันดับเดียวกันและ ใกล้เคียงกันคือ บริการตอบคำถาม การสัมมนาห้องสมุดประชาชน การจัดหมู่และทำบัตร - รายการ การทำครรชนและสาระสังเขป ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด วารสารและหนังสือ - พิมพ์ และงบประมาณของห้องสมุด

สำหรับความสนับสนุนของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อบรรณารักษ์ในการศึกษาต่อเนื่องตามที่สนะ ของบรรณารักษ์ ปรากฏว่าความสนับสนุนที่ผู้บังคับบัญชามีต่อบรรณารักษ์มีค่า เฉลี่ยส่วนใหญ่ในระดับ น้อย ส่วนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางมีเพียง ๑ รายการ คือผู้บังคับบัญชานุญาตให้บรรณารักษ์ เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง ในทัศนะของผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชน เมื่อทราบว่า มี กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้บริหารให้ความสนับ หนุน ในระดับมากในด้าน เป็นผู้ส่งเสริมให้บรรณารักษ์เข้าร่วมกิจกรรม และยินยอมอนุญาตให้เข้าร่วม กิจกรรม และเมื่อบรรณารักษ์ได้เข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ผู้บริหารให้การสนับสนุนบรรณารักษ์อยู่ใน ระดับมากทุกด้าน โดยสนับสนุนให้ได้รับการปรับวุฒิเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่น

ในด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการของบรรณารักษ์ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๔.๒๔ ตอบว่าสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการได้ ถ้ามีการจัดขึ้น ระยะเวลาที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่สะดวกเข้ารับการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ คือ ในเวลาราชการ คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘๓ และช่วงเวลา que บรรณารักษ์เห็นว่าสะดวกน้อยที่สุด คือ ช่วงฤดูร้อน มีผู้ตอบคิดเป็นร้อยละ ๑๘.๘๗ สำหรับจำนวนวันในการเข้ารับการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ บรรณารักษ์ต้องการให้จัดในช่วง ๔-๗ วัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๑๗ รองลงมา คือ ช่วง ๓-๔ วัน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๖๔

ข้อเสนอแนะของบรรณารักษ์ต่อการจัดการศึกษาต่อเนื่อง มีดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ บรรณารักษ์เสนอให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดสรรทุนให้แก่บรรณารักษ์ในการศึกษาต่อเนื่อง โดยเสนอให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนติดต่อกับสถาบันที่จัดการศึกษาต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้แก่บรรณารักษ์เข้ารับการศึกษาโดยไม่ต้องผ่านการสอบคัดเลือก โดยจัดโควตาให้ทั่วถึงกัน เสนอให้จัดการอบรมระยะสั้นแก่บรรณารักษ์ท้องถิ่นของสมุดประชาชน ให้มีจัดการศึกษาในระดับปริญญาโทมากขึ้น และควรจัดการศึกษาต่อเนื่องในทุกระดับตั้งแต่ระดับ ปกศ. ถึง ปริญญาโท ในการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง สถาบันผู้จัดควรจะอำนวยความสะดวก เรื่องที่พักแก่บรรณารักษ์ในส่วนภูมิภาครวมทั้งวิทยากรที่ให้ความรู้ควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และมีความชำนาญงาน

ในการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เสนอให้มีการจัดอบรมทางบรรณารักษศาสตร์แก่บรรณารักษ์ท้องถิ่นของสมุดประชาชนให้มากขึ้น โดยเสนอให้มหาวิทยาลัยและกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้จัดการอบรม และเสนอให้ผู้จัดให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณค่าใช้จ่ายตามสมควร หัวข้อวิชาที่บรรณารักษ์ต้องการเข้ารับการอบรม คือ งานด้านเทคนิค การประชาสัมพันธ์ท้องถิ่นของสมุด และงบประมาณท้องถิ่นของสมุด นอกจากนี้บรรณารักษ์บางส่วนต้องการให้มีการสัมมนาทุกปี โดยต้องการให้สมาคมท้องถิ่นของสมุดแห่งประเทศไทย เป็นผู้จัด หรือให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดร่วมกับมหาวิทยาลัย สิ่งที่บรรณารักษ์เสนอแนะให้มีโดยมีความต้องการรองลงมาจากการอบรม คือ การต้องการให้มีเอกสารทาง

บรรณารักษศาสตร์เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะบทความที่เกี่ยวกับห้องสมุดประชาชน รวมทั้ง
เสนอแนะให้บรรณารักษ์ได้ดูงานห้องสมุดทั้งในและต่างประเทศ และเสนอให้มีชมรมบรรณารักษ์
เพื่อให้การศึกษาต่อเนื่องแก่บรรณารักษ์ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ คือ ต้องการให้ห้องสมุดประชาชน
เป็นหน่วยงานเอกเทศ โดยให้บรรณารักษ์เป็นหัวหน้างานบริหารงานห้องสมุดประชาชนโดยตรง

สำหรับข้อเสนอแนะของผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนนั้น เสนอให้บรรณารักษ์
ได้รับการศึกษาต่อเนื่องอยู่เสมอ เพื่อที่จะได้นำความรู้ที่ได้มาพัฒนาห้องสมุด และผู้บริหาร
บางคนเห็นว่าการศึกษาแบบไม่ เป็นทางการจะเหมาะสมที่สุด นอกจากนั้น เสนอให้รัฐบาล
จัดสรรงบประมาณในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ให้มากขึ้น

อภิปรายผล

เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว จากการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เป็นหญิง
แต่ผู้บริหารงานห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นชาย บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีอายุราชการระหว่าง
๗-๙ ปี ส่วนผู้บริหารมีอายุราชการมากกว่า ๑๕ ปี เป็นส่วนใหญ่ วุฒิการศึกษาสูงสุดของ
บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนคือ วุฒิปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ มีร้อยละ ๒๖.๘๒
ซึ่งในด้านวุฒิทางการศึกษานี้พบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน เริ่มมีวุฒิส่งขึ้น จากการ
วิจัยของบุบผา เจริญทรัพย์ พัชรินทร์ ชันทอง สุนิตย์ เย็นสบาย สุกภาพร นาทีกาญจนกุล
และอุบล รอดเยี่ยม เรื่องการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชน
ระดับจังหวัดของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุด
ประชาชนในภาคต่าง ๆ ยังไม่มีวุฒิปริญญาตรี การที่บรรณารักษ์มีวุฒิกการศึกษาสูงขึ้น อาจ
เป็นเพราะทางกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีนโยบายปรับปรุงมาตรฐานของบรรณารักษ์
ห้องสมุดประชาชนให้มีวุฒิตั้งแต่ในระดับปริญญาตรี ดังนั้นบรรณารักษ์ที่มีอายุราชการ ไม่เกิน
๑๐ ปี ส่วนใหญ่จะจบปริญญาตรี เนื่องจากบรรจุจากผู้จบปริญญาตรี จึงทำให้วุฒิของ
บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน เริ่มสูงขึ้น

สำหรับทัศนคติของบรรณารักษ์ที่มีต่อการศึกษาต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากทุกข้อ
โดยเห็นว่า การศึกษาต่อเนื่องมีความสำคัญต่อบรรณารักษ์ในระดับสูงสุด และให้ความสำคัญ
สำคัญต่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพและวิชาการในระดับรองลงมา แสดงให้เห็นว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์,
ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย. (กรุงเทพมหานคร : แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะ-
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๓๗.

บรรณารักษ์เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่องว่า จะช่วยให้บรรณารักษ์ได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง ให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทิน รวยอารี พิมพ์พรณ รังสิกรรณพุม ทองกัษตรีย์ วัชโรทยาน และอรพินทร์ กุลประภา คือ การศึกษาต่อเนื่องและการพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ

ในด้านกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบ เป็นทางการที่บรรณารักษ์เคยมีส่วนร่วมจากการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ในการ เข้ารับการอบรมวิชา บรรณารักษศาสตร์ จากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งนี้เพราะ มาตรฐานห้องสมุดประชาชนกำหนดไว้ว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนต้องมีวุฒิตั้งแต่ ปกศ. หรือได้รับวุฒิปริญญาบรรณารักษศาสตร์จากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย หรือจากกระทรวงศึกษาธิการ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องมีประสบการณ์ในด้านนี้ สำหรับกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบ เป็นทางการอื่น ๆ อันได้แก่ การเข้าเรียนเต็มเวลาในสถาบันการศึกษา เพื่อรับปริญญาหรือประกาศนียบัตรพบว่า บรรณารักษ์เคยมีประสบการณ์น้อยมาก สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้บรรณารักษ์ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวได้มาก อาจเนื่องมาจากอุปสรรคในด้าน ไม่มีผู้ทำงานแทนในขณะที่ลาไปศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในลักษณะนี้ต้องใช้เวลาในการศึกษานาน

สำหรับการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ พบว่า บรรณารักษ์เคยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นการดูงานด้านห้องสมุดประชาชนที่น่าสนใจในต่างประเทศ และการเป็นบรรณาธิการหรือเขียนบทความในวารสาร ที่บรรณารักษ์เคยมีประสบการณ์น้อยที่เป็น เช่นนั้นอาจเป็น เพราะการดูงานด้านห้องสมุดประชาชนในต่างประเทศ ต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง แต่มีผู้ให้ทุนสนับสนุนเพื่อดูงานในต่างประเทศจำนวนน้อย บรรณารักษ์จึงมีประสบการณ์ทางด้านนี้น้อย กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการที่บรรณารักษ์เคยมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากตำราและเอกสาร รองลงมา คือ การเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการและการดูงานด้านห้องสมุดประชาชนในประเทศ กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการที่บรรณารักษ์

กรมสามัญศึกษา, กองการศึกษาผู้ใหญ่, ระเบียบและคำสั่งเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่

ทุกคนตอบว่า ไม่เคยมีประสบการณ์ คือ การทำวิจัยหรือร่วมทำวิจัย การที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากตำราและเอกสารมากที่สุดอาจเป็น เพราะการค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นวิธีที่สะดวกที่สุด และประหยัดที่สุดที่บรรณารักษ์จะพึงกระทำ เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ เนื่องจากสามารถกระทำได้ในเวลาว่างหรือนอกเวลาราชการ และไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ส่วนการที่บรรณารักษ์ทุกคนไม่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยหรือร่วมทำวิจัย อาจเนื่องมาจากการทำวิจัยจำเป็นต้องใช้ความรู้และประสบการณ์ในวิชาการและวิชาชีพสูง แต่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี จึงขาดความรู้และความชำนาญในด้านนี้ รวมทั้งการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาบรรณารักษศาสตร์เองก็ไม่ได้เน้นการทำวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ บรรณารักษ์จึงยังไม่เห็นแนวทางการทำวิจัย

ในด้านเหตุผลในการ เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ พบว่าเหตุผลที่สำคัญที่สุด คือ เพื่อปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟิล ที่พบว่า ปัจจัยหรือมูลเหตุจูงใจ ที่ทำให้บรรณารักษ์เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องคือ เพื่อให้ทราบแนวความคิดใหม่ ๆ อันจะนำมาใช้ปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพขึ้น และแตกต่างไปจากงานวิจัยของ ทองเกษศริย์ รัชโรทยาน ที่พบว่า เหตุผลในการ เข้ารับการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลคือ เพื่อได้รับวุฒิเพิ่มขึ้นและเพื่อได้เลื่อนขั้นเงินเดือน เหตุผลสำคัญรองลงมาในการ เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน คือ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและความชำนาญ เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพและวิชาการ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ที่ทรงคุณวุฒิ และ เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการ ซึ่งผลการวิจัยรับกับสมมติฐานของการวิจัยข้อ ๑ ที่ว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนมีความต้องการในการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและ เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพของตน

สำหรับประ เภพของการศึกษาต่อเนื่องที่บรรณารักษ์ต้องการ คือ ต้องการ ศึกษาต่อเนื่อง แบบเป็นทางการในเกณฑ์มาก และต้องการการศึกษาแบบไม่เป็นทางการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับงาน

วิจัยของ อุทิน รวยอารี คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมีความต้องการการศึกษาแบบเป็นทางการมาก เป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะวุฒิของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน และบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนอยู่ในระดับเดียวกัน และส่วนใหญ่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี บรรณารักษ์จึงมีความต้องการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อปรับปรุงคุณภาพ ซึ่งแตกต่างไปจากงานวิจัยของ พิมพ์พรณ รังสิกรรณพุม ที่พบว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ต้องการเข้ารับการศึกษาคือต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการอยู่ในระดับมาก เนื่องจากอาจารย์ส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาโท จึงไม่มีความต้องการที่จะเข้ารับการศึกษาคือต่อเนื่องแบบเป็นทางการเพิ่มเติมอีก

กิจกรรมการศึกษาคือต่อเนื่องแบบเป็นทางการที่บรรณารักษ์และผู้บริหารมีความต้องการสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก คือ การอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่มีวุฒิบัตร โดยสถาบันต่าง ๆ ที่รองลงมา คือ การเรียนเต็มเวลาในระดับปริญญาตรี ซึ่งนับว่าแตกต่างไปจากงานวิจัยของ อุทิน รวยอารี และพิมพ์พรณ รังสิกรรณพุม คือ ในงานวิจัยของ อุทิน รวยอารี พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ต้องการศึกษาคือในระดับปริญญาโท อยู่ในระดับสูง ส่วนในงานวิจัยของพิมพ์พรณ รังสิกรรณพุม พบว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ต้องการศึกษาในระดับหลังปริญญาโท ทั้งนี้ นอกเหนือจากเหตุผลที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนมีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีดังที่กล่าวมาแล้ว สาเหตุที่ทำให้บรรณารักษ์มีความต้องการเข้ารับการอบรมที่มีวุฒิบัตรมาก อาจเป็นเพราะอุปสรรคในด้านขาดคนปฏิบัติหน้าที่แทน ซึ่ง เมื่อพิจารณาจากสภาพห้องสมุดประชาชนในปัจจุบัน จะเห็นว่าห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่มีตำแหน่งบรรณารักษ์เพียงคนเดียว ถ้าบรรณารักษ์ลาศึกษาต่อ งานห้องสมุดบางอย่างอาจหยุดชะงัก และการดำเนินงานจะไม่มีประสิทธิภาพ

กิจกรรมการศึกษาคือต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนต้องการอยู่ในเกณฑ์มากคือ การเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหาร แต่ในงานวิจัยของอุทิน รวยอารี พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ และแตกต่างจากงานวิจัยของทองกัตติริย์ รัชโรทยาน ที่พบว่า ทั้งผู้บริหารและอาจารย์ต้องการให้จัดอบรมทางวิชาการอยู่ในระดับสูง ซึ่งเมื่อพิจารณากิจกรรมที่สถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้นสำหรับ

บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนแล้ว เห็นได้ชัดว่า ยังไม่มีสถานหรือหน่วยงานใดจัดสัมมนาทางวิชาการสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนขึ้นโดยเฉพาะ บรรณารักษ์จึงมีความต้องการกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวมากกว่ากิจกรรมอื่น นอกจากการสัมมนาทางวิชาการแล้ว กิจกรรมที่บรรณารักษ์ต้องการอีกกิจกรรมคือ การประชุมเชิงปฏิบัติการที่จัดสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ก็ยังมีได้มีสถานใดจัดขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าผลของการวิจัยร่วมกับสมมติฐานของการวิจัยข้อ ๒ ที่ว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนมีความต้องการกิจกรรมในการศึกษาต่อเนื่องในลักษณะต่าง ๆ นอกเหนือไปจากกิจกรรมที่สถานีสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ สมาคมห้องสมุดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำอยู่ในปัจจุบัน

ในด้านเนื้อหาวิชาทางบรรณารักษศาสตร์ที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษาและผู้บริหารต้องการให้บรรณารักษ์ศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก ๑๓ เนื้อหา โดยมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันคือ เนื้อหาที่บรรณารักษ์ต้องการอันดับ ๑ คือการบริหารงานห้องสมุดประชาชน แต่ผู้บริหารกลับให้ความสำคัญอยู่อันดับที่ ๓ และให้ความสำคัญต่อการบริการของห้องสมุดประชาชนอยู่อันดับที่ ๑ การที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษาเรื่องการบริหารงานห้องสมุดมาก เป็นอันดับ ๑ อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ประสบปัญหาในการบริหารงานห้องสมุดประชาชน เนื่องมาจากการที่ทางกรมการศึกษานอกโรงเรียน เริ่มมีการปรับปรุงห้องสมุดประชาชนให้มีมาตรฐานสูงขึ้น บรรณารักษ์จึงมีความต้องการที่จะปรับปรุงการบริหารงานห้องสมุดประชาชนให้มีประสิทธิภาพขึ้น เพื่อยกระดับห้องสมุดประชาชนให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของกรมการศึกษานอกโรงเรียน การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการบริการห้องสมุดประชาชนอยู่อันดับ ๑ และให้ความสำคัญแก่การประชาสัมพันธ์อันดับที่ ๒ อาจเป็นเพราะผู้บริหารเห็นว่าบริการของห้องสมุดคือสิ่งสำคัญสำหรับห้องสมุดประชาชน และบรรณารักษ์ควรจะให้ความสนใจต่อการให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุดและกระจายข่าวให้ผู้ใช้ได้ทราบโดยทั่วกัน ในขณะที่บรรณารักษ์เห็นความสำคัญอันดับรองจากการบริหารงานห้องสมุดประชาชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์เห็นว่า เป็นหน้าที่ที่พึงกระทำอยู่แล้ว บรรณารักษ์ให้ความสำคัญต่อโสตทัศนวัสดุในห้องสมุดอยู่ในอันดับต้น ๆ ระดับเดียวกับการจัดหมู่และทำบัตรรายการ แต่ในขณะที่ผู้บริหารให้ความสำคัญอยู่อันดับที่ ๑๑.๕ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์เห็นความสำคัญของอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับห้องสมุดที่จะช่วยให้บริการผู้ใช้ห้องสมุดอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ผู้บริหารกลับให้ความสำคัญน้อยกว่าบรรณารักษ์ อาจจะเป็นเพราะเห็นว่าโสตทัศนวัสดุในห้องสมุดยังไม่

จำเป็นนัก เนื่องจากทางกรมศึกษาออกโรงเรียนมีหน่วยโสตทัศนวัสดุคอยให้บริการอยู่แล้ว และเห็นว่า เป็นการลงทุนค่อนข้างสูง และการที่บรรณาธิการและผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการสัมมนาห้องสมุดประชาชนอยู่ชั้นดับท้ายนั้น ตามทฤษฎีแล้ว การสัมมนาห้องสมุดประชาชน คือ การนำประสบการณ์มาศึกษาร่วมกัน ซึ่งอาจจะ เป็นประโยชน์แก่ทั้งบรรณาธิการและผู้บริหาร แต่ปรากฏว่า บรรณาธิการและผู้บริหารงานกลับเห็นความสำคัญอันดับท้ายสุด สาเหตุประการหนึ่งอาจ เป็น เพราะบรรณาธิการและผู้บริหารคิดว่า ได้มีโอกาสพบปะกัน เป็นประจำอยู่แล้ว เพื่อปรึกษาหารือกัน และแก้ไขปัญหาร่วมกัน จึง เห็นความสำคัญของการสัมมนาห้องสมุดเป็น อันดับสุดท้าย

สำหรับอุปสรรคในการ เข้ารับการศึกษาคือ เนื่องของบรรณาธิการที่อยู่ในเกณฑ์มาก คือ งบประมาณค่าใช้จ่ายและขาดผู้ทำงานแทน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพินทร์ กุลประภา คือ ทั้งผู้บริหารและอาจารย์ ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากขาด งบประมาณ และขาดกำลังคน ซึ่งทางกรมการศึกษาออกโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง น่าจะให้ความช่วยเหลือในด้านจัดหาทุนการศึกษา เพิ่ม เติมให้บรรณาธิการได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาคือเนื่อง

สำหรับความสนับสนุนของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อบรรณาธิการในการศึกษาคือเนื่อง ตามทัศนะของบรรณาธิการ บรรณาธิการเห็นว่า ผู้บังคับบัญชา ให้ความสนับสนุนในด้านต่าง ๆ น้อย ยกเว้นในด้านการอนุญาตให้บรรณาธิการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาคือเนื่องที่สนับสนุน ในระดับปานกลาง แต่ในทัศนะของผู้บริหารเห็นว่า ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ มาก เป็นส่วนใหญ่ โดยสนับสนุนให้ได้รับการปรับวุฒิเพิ่มสูงขึ้น สูงกว่าความสนับสนุนในด้านอื่น ทั้งนี้ อาจ เป็น เพราะทางกรมการศึกษาออกโรงเรียน มีนโยบายที่จะให้บรรณาธิการห้องสมุด ประชาชนมีวุฒิขั้นต่ำระดับปริญญาตรี ทางผู้บริหารจึงให้การสนับสนุนในด้านนี้สูง เพื่อให้ เป็นไปตามนโยบายของกรมการศึกษาออกโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตาม ความสนับสนุนของ ผู้บริหารที่ให้แก่บรรณาธิการก็ เป็น เพียงนโยบายเท่านั้น ในทางปฏิบัติผู้บริหารอาจให้ความ สนับสนุนได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากสภาพของห้องสมุดประชาชนในปัจจุบัน ยังไม่อำนวยให้ บรรณาธิการมีโอกาสเข้ารับการศึกษาคือเนื่องได้เต็มที่ เนื่องจากขาดงบประมาณที่จะจัดสรร ให้ไปเข้าร่วมกิจกรรมและขาดผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนในขณะที่บรรณาธิการไปเข้าร่วมกิจกรรม เมื่อห้องสมุดประชาชนมีความพร้อมกว่านี้ก็ น่าจะ เชื่อได้ว่าผู้บริหารจะให้ความสนับสนุนได้เต็มที่

ระยะเวลาที่บรรณารักษ์สะดวกจะ เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ คือ ในเวลาราชการ และจำนวนวันที่บรรณารักษ์เห็นว่าเหมาะสม สำหรับกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง คือ ๕-๗ วัน สถาบันที่จัดกิจกรรมจึงควรนำมาพิจารณา เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้ตรงตามความต้องการของบรรณารักษ์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

๑. ในขณะที่ห้องสมุดประชาชนยังประสบปัญหาบุคลากรและงบประมาณ กล่าวคือ ขาดบุคลากรที่จะทำหน้าที่แทนเมื่อบรรณารักษ์ต้องการ เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง และขาดเงินช่วยเหลือในด้านค่าใช้จ่ายไปเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง สิ่งที่บรรณารักษ์ควรทำเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพให้กับตนเอง คือ การอ่านวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งอยู่ในรูปของ วารสาร หนังสือ และสิ่งพิมพ์ในลักษณะอื่น ๆ ซึ่งความรู้ที่ได้รับจากการอ่านย่อมสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและปรับปรุงห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพขึ้นได้

๒. หลังจากที่บรรณารักษ์ได้ เข้ารับการศึกษาต่อเนื่องแล้ว บรรณารักษ์ควรนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในงานห้องสมุด และแสดงให้เห็นได้ชัดว่าห้องสมุดมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้ผู้บริหารมองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาต่อเนื่อง ว่ามีบทบาทในการพัฒนาห้องสมุด อันจะทำให้ผู้บริหารสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ในโอกาสต่อไป รวมทั้งหาทางช่วยเหลือในด้านค่าใช้จ่ายและกำลังคนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่แทน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชน

จากการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนมีทัศนคติต่อผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนว่า ให้การสนับสนุนในการเข้ารับการศึกษาต่อเนื่องอยู่ในระดับน้อย ผู้บริหารจึงควรพิจารณาให้การสนับสนุนการ เข้าร่วมกิจกรรมในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์เพิ่มขึ้น โดยการพิจารณาหาผู้มาปฏิบัติหน้าที่แทนขณะที่บรรณารักษ์เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง และให้ความสนับสนุนในด้านค่าใช้จ่าย เพื่อช่วยให้บรรณารักษ์มีขวัญและกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดและ เพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้าแก่ห้องสมุดประชาชน

ข้อ เสนอแนะสำหรับสถาบันและหน่วยงานที่จัดการศึกษาต่อเนื่อง

๑. จากผลการวิจัยพบว่าในการศึกษาต่อเนื่องแบบ เป็นทางการ บรรณารักษ์มีความต้องการ การอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่มีวุฒิบัตรมากกว่ากิจกรรมในลักษณะอื่น ๆ และต้องการให้สถาบันการศึกษาชั้นได้แก่ มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูที่มีการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นผู้จัด สถาบันดังกล่าวจึงควรพิจารณา เปิดหลักสูตรการอบรมสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนขึ้นโดยเฉพาะ โดยจัดหลักสูตรให้เน้นหนักไปทางด้านทฤษฎี เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ เป็นการอบรมตามหัวข้อวิชา เรื่องใด เรื่องหนึ่ง เช่น การใช้หลักเกณฑ์การ ทำบัตรรายการแบบแองโกล-อเมริกันฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒ เป็นต้น เพื่อให้บรรณารักษ์ได้มีโอกาสศึกษา เพิ่ม เต็มและนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ประจำภาค ซึ่งบรรณารักษ์มีความต้องการให้จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบ เป็นทางการ เป็นอันดับรองลงมา ก็ควรพิจารณาจัดหลักสูตรการอบรมทางบรรณารักษศาสตร์ที่มีวุฒิบัตรให้ สอดคล้องกับความต้องการของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนด้วย โดยพยายามจัดหลักสูตร ให้เน้นหนักไปทางด้านภาคปฏิบัติ เพื่อให้บรรณารักษ์สามารถทำงานห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในการจัดโปรแกรมการศึกษาต่อเนื่องให้แก่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ทุกครั้งควรมีการออกแบบสอบถามถึงรูปแบบ และ เนื้อหาที่บรรณารักษ์มีความต้องการศึกษาก่อน เพื่อให้กิจกรรมที่จัดสอดคล้องกับความต้องการของบรรณารักษ์ รวมทั้ง เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดควรมีการประเมินผลทุกครั้ง เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการ เรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒. ในการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ พบว่าบรรณารักษ์มีความต้องการ เข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการมากเป็นอันดับแรก และต้องการ เข้าร่วมฟังการอภิปรายและเข้าร่วม ประชุม เจริญปฏิบัติกร เป็นอันดับรองลงมา โดยต้องการให้มหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดกิจกรรมมากกว่า หน่วยงานอื่น และรองลงมาคือ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนวิชา บรรณารักษศาสตร์และสมาคมห้องสมุดฯ จึงควรพิจารณาจัดกิจกรรมดังกล่าวเพื่อตอบสนองความ ต้องการของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน และเพื่อให้มหาวิทยาลัยได้ทำหน้าที่ในฐานะ เป็น แหล่งบริการทางวิชาการแก่ชุมชนได้สมบูรณ์ขึ้น รวมทั้งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยก็จะ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ประการหนึ่งคือ เพื่อให้การศึกษาต่อเนื่องแก่บรรณารักษ์

๓. ในการจัดการศึกษาต่อเนื่องทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สถาบัน การศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดควรคำนึงถึงเนื้อหาวิชาที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

ต้องการ อันได้แก่ การบริหารงานห้องสมุดประชาชน การบริการของห้องสมุดประชาชน การจัดหาและทำบัตรรายการ โสตทัศนวัสดุในห้องสมุด บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า การประชาสัมพันธ์ งบประมาณห้องสมุด วรรณกรรมสำหรับเด็ก วารสารและหนังสือพิมพ์ ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด การสอนการใช้ห้องสมุด และการทำครรชนิ และสาระสังเขปเพื่อให้บรรณารักษ์ได้นำความรู้ในเนื้อหาวิชาที่ต้องการไปปรับปรุงการดำเนินงานและให้บริการห้องสมุดประชาชนได้ดียิ่งกว่าที่เป็นอยู่

๔. บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนนอกจากจะประสบอุปสรรคในด้านงบประมาณค่าใช้จ่าย และขาดผู้ปฏิบัติงานแทนในขณะลาไปเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแล้ว อุปสรรคที่บรรณารักษ์ประสบในชั้นห้วงรองลงมาอีกประการหนึ่งคือ การไม่ทราบว่ามีกิจกรรมในการศึกษาต่อเนื่องที่ใดบ้าง สถาบันที่จัดการศึกษาต่อเนื่องจึงควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่จัดให้มากกว่านี้ และประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เพื่อให้บรรณารักษ์ได้มีโอกาสทราบถึงกิจกรรมที่จะจัด

๕. สถาบันการศึกษา สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ตลอดจนหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องควรจัดทำวารสาร และสิ่งพิมพ์ทางบรรณารักษศาสตร์ออกเผยแพร่ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และให้มีบทความและเนื้อหาเกี่ยวข้องกับห้องสมุดประชาชน โดยเฉพาะเนื้อหาวิชาที่อยู่ในความสนใจของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนทั้งได้กล่าวมาแล้วในข้อ ๓ เพื่อให้บรรณารักษ์ที่ไม่มีโอกาสเข้ารับการศึกษานอกระบบ ได้มีโอกาสติดตามความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพได้ตลอดเวลา และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ในการปฏิบัติงานห้องสมุดได้ และยังเป็นกำลังใจส่งเสริมให้บรรณารักษ์ได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป:

๑. ศึกษาถึงความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนระดับอำเภอ เพื่อให้ผลการวิจัยในด้านนี้สมบูรณ์ขึ้น และเพื่อให้สถาบันที่จัดการศึกษาต่อเนื่องสามารถจัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับความต้องการของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนทุกระดับ

๒. ติดตามผลการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนภายหลังจากที่ได้เข้ารับการศึกษานอกระบบแล้ว เช่น การอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ว่าสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงใด และอาจเปรียบเทียบการปฏิบัติงานก่อนการเข้ารับการอบรม